

DIREKTIIVID

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2017/1564,

13. september 2017,

mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ⁽¹⁾

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste valdkonna liidu õigusaktid tagavad õiguste omajatele õiguskindluse ja kõrgetasemelise kaitse ning moodustavad ühtlustatud õigusraamistiku. Selline raamistik aitab kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele ning edendab innovatsiooni, loomingut, investeringuid ja uue infosisu tootmist, sealhulgas digitaalses keskkonnas. Selle eesmärk on samuti parandada teadmiste ja kultuuri ligipääsetavust, kaitstes teoseid ja muid objekte ning lubades kehtestada selliseid erandeid ja piiranguid, mis on avalikes huvides. Õiguste omajate ja kasutajate vahel tuleks tagada õiguste ja huvide õiglane tasakaal.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivid 96/9/EÜ, ⁽³⁾ 2001/29/EÜ, ⁽⁴⁾ 2006/115/EÜ ⁽⁵⁾ ja 2009/24/EÜ ⁽⁶⁾ ühtlustavad õiguste omajate õigusi autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste vallas. Nimetatud direktiivides ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2012/28/EL ⁽⁷⁾ on kehtestatud ammendav loetelu kõnealuste õigustega seotud eranditest ja piirangutest, mis võimaldavad teatavatel tingimustel kasutada infosisu õiguste omaja loata teatavate poliitiliste eesmärkide saavutamiseks.
- (3) Pimedate ja nägemispuude või muu trükikirja lugemise puudega inimeste ligipääs autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud raamatutele ja muudele trükistele on endiselt mitmeti takistatud. Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis tunnustatud pimedate ja nägemispuude või muu trükikirja lugemise puudega inimeste õigusi arvestades tuleks võtta meetmeid, et suurendada ligipääsetavas vormis raamatute ja muude trükiste kättesaadavust ning parandada nende ringlust siseturul.

⁽¹⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 27.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 6. juuli 2017. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 17. juuli 2017. aasta otsus.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiiv 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta (EÜT L 77, 27.3.1996, lk 20).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, 22.6.2001, lk 10).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (ELT L 376, 27.12.2006, lk 28).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/24/EÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta (ELT L 111, 5.5.2009, lk 16).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/28/EL orbeoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta (ELT L 299, 27.10.2012, lk 5).

- (4) Marrakechi leping, mis käsitleb avaldatud teostele juurdepääsu lihtsustamist pimedatele, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele (edaspidi „Marrakechi leping“), kirjutati liidu nimel alla 30. aprillil 2014⁽¹⁾. Selle eesmärk on parandada pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute juurdepääsu teatavatele ligipäätavas vormis teostele ja muudele kaitstud objektidele ning nende piiriülest vahetamist. Marrakechi lepingu kohaselt tuleb lepinguosalistel näha autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate õiguste suhtes ette erandid või piirangud teatavate teoste või muude kaitstud objektide ligipäätavas vormis koopiade valmistamiseks ja levitamiseks ning selliste ligipäätavas vormis koopiade piiriüleseks vahetamiseks. Marrakechi lepingu sõlmimine liidu poolt nõuab liidu õiguse kohandamist lepingu kohaldamisalasse kuuluvate kasutusviiside, teoste ja soodustatud isikute suhtes kohustusliku ja ühtlustatud erandi kehtestamisega.
- (5) Euroopa Liidu Kohtu arvamuse 3/15⁽²⁾ kohaselt tuleb Marrakechi lepingus ette nähtud autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta kehtivaid erandeid või piiranguid, mis käsitlevad teatavate teoste või muude kaitstud objektide ligipäätavas vormis koopiade valmistamist ja levitamist, rakendada direktiiviga 2001/29/EÜ ühtlustatud valdkonnas.
- (6) Käesoleva direktiiviga täidetakse Marrakechi lepingust tulenevad liidu kohustused ühtlustatud viisil, tagamaks, et võetavaid meetmeid kohaldatakse ühetaoliselt kogu siseturu piires. Seepärast tuleks käesolevas direktiivis ette näha kohustuslik erand õigustest, mis on liidu õigusega ühtlustatud ja mis on Marrakechi lepingu kohaldamisalasse kuuluvate kasutusviiside ja teoste seisukohast asjasse puutuvad. Sellised õigused hõlmavad eeskätt reprodutseerimise, üldsusele suunamise, üldsusele kättesaadavaks tegemise, levitamise ja laenutamise õigust, mis on ette nähtud direktiivides 2001/29/EÜ, 2006/115/EÜ ja 2009/24/EÜ, samuti direktiivis 96/9/EÜ sätestatud vastavaid õigusi. Kuna Marrakechi lepingus kehtestatud erandid ja piirangud hõlmavad ka selliseid helikandjal olevaid teoseid nagu audioraamatud, tuleks käesolevas direktiivis sätestatud kohustuslikku erandit kohaldada ka autoriõigusega kaasnevate õiguste suhtes.
- (7) Käesolev direktiiv puudutab inimesi, kes on pimedad või kellel on nägemispuue, mida ei saa parandada nii, et neile oleks tagatud nägemisvõime, mis on sisuliselt samaväärne nende isikute nägemisvõimega, kellel niisugust puuet ei ole; inimesed, kellel on taju- või lugemispuue, sealhulgas düsleksia, või muu õpiraskus, mille tõttu nad ei saa trükiseid lugeda sisuliselt samal tasemel nagu isikud, kellel sellist puuet ei ole, ja inimesed, kes ei ole füüsilise puude tõttu suutelised raamatut hoidma või käsitsema või silmi lugemiseks vajalikul määral fookustama või liigutama niivõrd, et niisuguse häire või puude tõttu ei ole nad suutelised trükitud teoseid lugema sisuliselt samal tasemel nagu isikud, kellel niisugust häiret või puuet ei ole. Seepärast on käesoleva direktiivi eesmärk parandada raamatute, sealhulgas e-raamatute, ajakirjade, ajalehtede ja muude kirjutiste, muusikanootide, sealhulgas noodilehtede, ja muude trükiste ligipäätavust – sealhulgas helikandjal nii digitaal- kui ka analoogvormingus ning nii võrgus kui ka mujal – sellises vormis, mis muudab need teosed ja muud kaitstud objektid kõnealuste isikute jaoks sisuliselt samavõrd ligipäätavaks kui isikutele, kellel niisugust häiret või puuet ei ole. Ligipäätavate vormide hulka kuuluvad näiteks raamatud, mis on rahvusvahelises pimedate kirjas või suures kirjas, kohandatud e-raamatud, audioraamatud ja raadioprogrammid.
- (8) Käesolevas direktiivis sätestatud kohustuslik erand peaks piirama reprodutseerimisõigust selliselt, et võimaldada nende toimingute tegemist, mis on vajalikud teose või muu kaitstud objekti muutmiseks, teisendamiseks või kohandamiseks nii, et sellest on võimalik teha ligipäätavas vormis koopiat, mis muudab asjaomase teose või muu kaitstud objekti soodustatud isikule ligipäätavaks. See hõlmab vahendeid, mis on vajalikud teabe sirvimiseks ligipäätavas vormis koopias. Samuti hõlmab see muudatusi, mis võivad olla vajalikud, kui teose või muu kaitstud objekti vorm on teatavatele soodustatud isikutele juba ligipäätav, kuid ei pruugi olla ligipäätav teistele soodustatud isikutele kas teistsuguse häire või puude või sellise häire või puude teistsuguse ulatuse tõttu.
- (9) Käesolevas direktiivis sätestatud lubatud kasutusviiside hulka peaks kuuluma ligipäätavas vormis koopiade valmistamine soodustatud isikute või nende vajadustega tegelevate selliste pädevate üksuste poolt, olenemata sellest, kas pädevad üksused on avalik-õiguslikud või eraõiguslikud organisatsioonid, nagu raamatukogud, haridusasutused ja muud mittetulundusühendused, või kas nad tegelevad trükikirja lugemise puudega isikute vajadustega ühe oma põhitegevuse osana, institutsioonilise kohustusena või avalikke huviseid teenivate ülesannete

⁽¹⁾ Nõukogu 14. aprilli 2014. aasta otsus 2014/221/EL, mis käsitleb Marrakechi lepingu (avaldatud teoste juurdepääsu lihtsustamise kohta nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele) Euroopa Liidu nimel allkirjastamist (ELT L 115, 17.4.2014, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Kohtu 14. veebruari 2017. aasta arvamuse 3/15, ECLI:EU:C:2017:114, punkt 112.

ühe osana. Käesolevas direktiivis sätestatud kasutusviisid peaksid hõlmama ka ligipäsetavas vormis koopiade valmistamist soodustatud isikute ainukasutuseks sellise füüsilise isiku poolt, kes teeb seda soodustatud isiku nimel või abistab soodustatud isikut niisuguse koopia valmistamisel. Ligipäsetavas vormis koopiaid tuleks teha üksnes sellistest teostest ja muudest kaitstud objektidest, mis on soodustatud isikutele või pädevatele üksustele õiguspäraselt ligipäsetavad. Liikmesriigid peaksid tagama, et lepingutest tulenevad sätted, millega püütakse kõnealuse erandi kohaldamist mingil viisil piirata või takistada, ei tooks kaasa õiguslikke tagajärgi.

- (10) Käesolevas direktiivis sätestatud erand peaks võimaldama pädevatel üksustel liidu piires käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate teoste ja muude kaitstud objektide ligipäsetavas vormis koopiaid valmistada ja neid nii veebis kui ka mujal levitada. Direktiiviga ei tuleks kehtestada pädevatele üksustele kohustust koopiaid valmistada ja levitada.
- (11) Ühes liikmesriigis valmistatud ligipäsetavas vormis koopiaid peaks olema võimalik saada kõikides liikmesriikides, et tagada nende suurem kättesaadavus kogu siseturul. See vähendaks kogu liidus nõudlust sellise töö dubleerimise järele, mis seisneb samast teosest või muust kaitstud objektist ligipäsetavas vormis koopiade tegemises, mis aitaks kokku hoida kulusid ja suurendada tõhusust. Seetõttu tuleks käesoleva direktiiviga tagada, et mis tahes liikmesriigis pädevate üksuste poolt valmistatud ligipäsetavas vormis koopiaid võivad soodustatud isikud ja pädevad üksused levitada ja kasutada kogu liidu piires. Sellise piiriülese vahetuse tugevdamiseks ning pädevate üksuste vastastikuse identifitseerimise ja koostöö hõlbustamiseks tuleks soodustada liidus asuvate pädevate üksuste nimede ja kontaktandmete ning võimaluse korral nende veebisaitide andmete vabatahtlikku jagamist. Selleks peaksid liikmesriigid edastama pädevatelt üksustelt saadud teabe komisjonile. See ei peaks kohustama liikmesriike kontrollima sellise teabe täpsust ja täielikkust või selle vastavust riigisisesele õigusele, millega nad käesoleva direktiivi üle võtavad. Komisjon peaks tegema kõnealused andmed liidu tasandi teabekeskuse kaudu veebis kättesaadavaks. See aitaks pädevatel üksustel ning soodustatud isikutel ja õiguste omajatel kooskõlas käesoleva direktiivi ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/1563⁽¹⁾ sätetega võtta pädevate üksustega ühendust lisateabe saamiseks. Eelnimetatud teabekeskus peaks olema täienduseks teabepunktile, mille loob vastavalt Marrakechi lepingule Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO) ning mille eesmärk on hõlbustada pädevate üksuste identifitseerimist ja koostööd rahvusvahelisel tasandil.
- (12) Selleks et parandada juurdepääsu ligipäsetavas vormis koopiatele ning hoida ära teoste või muude kaitstud objektide loata levitamist, peaksid pädevad üksused, kes ligipäsetavas vormis koopiaid levitavad, üldsusele suunavad ja üldsusele kättesaadavaks teevad, täitma teatavaid kohustusi.
- (13) Nõuded, mida liikmesriigid võivad tegevusloa või tunnustamise eeltingimusena pädevatele üksustele esitada, näiteks seoses soodustatud isikutele üldist laadi teenuste pakkumisega, ei tohiks takistada üksusi, keda käesoleva direktiivi kohane pädeva üksuse mõiste hõlmab, rakendamast käesoleva direktiiviga lubatud kasutusviise.
- (14) Pidades silmas käesolevas direktiivis sätestatud erandi ainukordsust, selle spetsiifilist ulatust ja vajadust tagada soodustatud isikute jaoks õiguskindlus, ei peaks liikmesriikidel olema lubatud kehtestada erandi kohaldamiseks täiendavaid, käesolevas direktiivis sätestamata nõudeid, nagu näiteks ligipäsetavas vormis teoste kaubandusvõrgus kättesaadavuse eelnev kontroll. Liikmesriikidel tuleks lubada ette näha teoste või muude kaitstud objektide lubatud viisil kasutamise hüvitamise kord üksnes pädevate üksuste puhul. Selleks et vältida soodustatud isikute koormamist ja pädevatele üksustele ülemääraste nõuete esitamist ning mitte takistada ligipäsetavas vormis koopiade piiriülest levitamist, on oluline, et liikmesriikide võimalusi sellise hüvitamise korra kujundamisel piiratakse. Seepärast ei tohiks hüvitamiskorraga nõuda soodustatud isikutelt maksete tegemist. Hüvitamiskord peaks reguleerima üksnes kasutamist korra kehtestanud liikmesriigi territooriumil asuvate pädevate üksuste poolt ning sellega ei tohiks nõuda maksete tegemist teistes liikmesriikides või Marrakechi lepinguga liitunud kolmandates riikides asuvatelt pädevatelt üksustelt. Liikmesriigid peaksid tagama, et sellise hüvitamiskorraga ei kehtestata ligipäsetavas vormis koopiade piiriülese vahetamise puhul koormavamaid nõudeid kui riigisisese vahetuse puhul, sealhulgas hüvitise vormi ja võimaliku suuruse osas. Hüvitise suuruse määramisel tuleks piisavalt arvesse võtta pädevate üksuste tegevuse mittetulunduslikku iseloomu, direktiivi üldhuvieesmärke, erandiga soodustatud isikute huve, õiguste omajale tekkivat võimalikku kahju ning vajadust tagada ligipäsetavas

(¹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1563, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude objektide ligipäsetavas vormis koopiade piiriülest vahetamist liidu ja kolmandate riikide vahel pimedate, nägemispuudega või muu trükkikirja lugemise puudega isikute huvides (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 1).

vormis koopiade piiriülene levik. Veel tuleks arvestada iga juhtumi eripära, mille tingib konkreetse ligipäasetavas vormis koopia valmistamine. Kui õiguste omajale tekkiv kahju on minimaalne, ei tohiks hüvitise maksmise kohustust tekkida.

- (15) On oluline, et igasugune isikuandmete töötlemine käesoleva direktiivi raames toimuks järgides põhiõigusi, sealhulgas harta artiklites 7 ja 8 sätestatud õigust era- ja pereelu austamisele ja isikuandmete kaitsele, ning on nõutav, et igasugune isikuandmete töötlemine toimuks samuti kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividega 95/46/EÜ⁽¹⁾ ja 2002/58/EÜ⁽²⁾, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist juhul, kui töötlejaks on käesoleva direktiivi raames pädevad üksused liikmesriikide pädevate ametiasutuste järelevalve all, eeskätt liikmesriikide määratud sõltumatute ametiasutuste järelevalve all.
- (16) ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, mille osaline liit on, tagatakse puudega inimestele õigus saada juurdepääs teabele ja haridusele ning õigus osaleda kultuuri-, majandus- ja ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaselt tuleb konventsiooniosalistel võtta kooskõlas rahvusvahelise õigusega kõik asjakohased meetmed, tagamaks, et intellektuaalomandi õigusi kaitsvad õigusaktid ei takista ebamõistlikult või diskrimineerivalt puudega inimeste juurdepääsu kultuuriteavikutele.
- (17) Hartaga keelatakse liidu poolt diskrimineerimise kõik vormid, sealhulgas diskrimineerimine puude tõttu, ning liit tunnustab selles ja austab puudega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende sõltumatus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ning osalemine ühiskonnaelus.
- (18) Käesoleva direktiivi vastuvõtmisega soovib liit tagada, et soodustatud isikutel oleks kõikjal siseturul juurdepääs ligipäasetavas vormis raamatutele ja muudele trükiistele. Käesolev direktiiv on niisiis esimene oluline samm puudega inimeste jaoks teoste ligipäasetavuse parandamisel.
- (19) Komisjon peaks hindama selliste ligipäasetavas vormis teoste ja muude kaitstud objektide ligipäasetavust, mida käesolev direktiiv ei reguleeri, ning ligipäasetavas vormis teoste ja muude kaitstud objektide ligipäasetavust muu puudega isikute jaoks. On oluline, et komisjon jälgiks sellealast olukorda tähelepanelikult. Vajaduse korral võiks komisjoni esitatud aruande põhjal kaaluda käesoleva direktiivi kohaldamisala muutmist.
- (20) Liikmesriikidel tuleks lubada jätkuvalt kehtestada puudega isikute huvides erandeid või piiranguid ka olukorras, mida käesolev direktiiv ei reguleeri, eeskätt direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 3 punkti b kohaselt käesoleva direktiiviga hõlmatavate teoste ja muude kaitstud objektide ja teistsuguste puuete puhul. Käesolev direktiiv ei takista liikmesriike kehtestamast erandeid või piiranguid liidu autoriõigusega ühtlustamata õiguste puhul.
- (21) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige hartas ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis tunnustatud põhimõtteid. Seepärast tuleks käesolevat direktiivi tõlgendada ja kohaldada kooskõlas nende õiguste ja põhimõtetega.
- (22) Marrakechi lepinguga on kehtestatud teatavad kohustused seoses ligipäasetavas vormis koopiade vahetamisega liidu ja lepingu osalisest kolmandate riikide vahel. Liidu poolt nende kohustuste täitmiseks võetud meetmed on ette nähtud määruses (EL) 2017/1563, mida tuleks tõlgendada koostoimes käesoleva direktiiviga.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31). See direktiiv tunnistatakse kehtetuks ja asendatakse alates 25. maist 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrusega (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

- (23) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt parandada liidus pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute juurdepääsu autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muudele objektidele, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda selle ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (24) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta (¹) kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate riigisiseste õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide esitamine on põhjendatud,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

Käesoleva direktiivi eesmärk on pimedate, nägemispuudega või trükikirja lugemise puudega inimeste huvides siseturul täiendavalt ühtlustada autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste suhtes kohaldatavat liidu õigust, sätestades selleks õigusnormid, mis reguleerivad teatavate teoste ja muude kaitstud objektide kasutamist ilma õiguste omaja loata.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „teos või muu kaitstud objekt“ – teos kui raamat, ajakiri, ajaleht või muu kirjutus, muusikanoodid, sealhulgas noodilehed, ning teose illustatsioonid, seda mis tahes andmekandjal, sealhulgas helikandjal, nagu audioraamatud, ja digitaalvormingus, mis on kaitstud autoriõigusega või autoriõigusega kaasnevate õigustega ja on avaldatud või muul viisil õiguspäraselt üldsusele kättesaadavaks tehtud;
- 2) „soodustatud isik“ – sõltumata muust puudest – isik,
 - a) kes on pime;
 - b) kellel on nägemispuue, mida ei saa parandada nii, et talle oleks tagatud nägemisvõime, mis oleks sisuliselt samaväärne sellise isiku nägemisvõimega, kellel niisugust puuet ei ole, ning kes ei ole selle nägemispuude tõttu suuteline lugema trükitud teoseid sisuliselt samal tasemel nagu isik, kellel sellist puuet ei ole;
 - c) kellel on taju- või lugemispuue ning kes seetõttu ei ole suuteline trükitud teoseid lugema sisuliselt samal tasemel nagu isik, kellel sellist puuet ei ole, või
 - d) kes on füüsilise puude tõttu muul viisil võimetu raamatut hoidma või käsitsema või silmi lugemiseks vajalikul määral fookustama või liigutama;
- 3) „ligipääsetavas vormis koopia“ – teose või muu kaitstud objekti koopia, mis on esitatud muul viisil või alternatiivses vormis ja mis võimaldab soodustatud isikul teosele või muule kaitstud objektile juurde pääseda ja teha seda muu hulgas sama lihtsalt ja mugavalt, kui seda on võimalik teha isikul, kellel ei ole punktis 2 osutatud häiret ega puuet;
- 4) „pädev üksus“ – liikmesriigis tegevusloa saanud või tunnustatud üksus, mis mittetulunduslikul alusel pakub soodustatud isikutele haridust, väljaõpet, kohandatud lugemist või juurdepääsu teabele. See hõlmab ka avaliku sektori asutusi või mittetulundusühendusi, mis osutavad soodustatud isikutele samu teenuseid ühe oma põhitegevuse osana, institutsioonilise kohustusena või avalikes huvides täidetavate ülesannete ühe osana.

(¹) ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

*Artikkel 3***Lubatud kasutusviisid**

1. Liikmesriigid näevad ette erandi, mille kohaselt ei nõuta teose või muu kaitstud objekti suhtes autoriõiguse või autoriõigusega kaasneva õiguse omaja luba vastavalt direktiivi 96/9/EÜ artiklitele 5 ja 7, direktiivi 2001/29/EÜ artiklitele 2, 3 ja 4, direktiivi 2006/115/EÜ artikli 1 lõikele 1, artikli 8 lõigetele 2 ja 3 ja artiklile 9 ning direktiivi 2009/24/EÜ artiklile 4 mis tahes toimingu puhul, mis on vajalik selleks, et
 - a) soodustatud isik või tema nimel tegutsev isik saaks valmistada teosest või muust kaitstud objektist, millele soodustatud isikul on õiguspärane juurdepääs, soodustatud isiku ainukasutuseks ligipäätavas vormis koopia, ja
 - b) pädev üksus saaks valmistada teosest või muust kaitstud objektist, millele tal on seaduslik juurdepääs, ligipäätavas vormis koopia ja seda mittetulunduslikul alusel suunata, kättesaadavaks teha, levitada või laenutada soodustatud isikule või pädevale üksusele soodustatud isiku ainukasutuseks.
2. Liikmesriigid tagavad, et iga ligipäätavas vormis koopia puhul on järgitud teose või muu kaitstud objekti terviklikkust, võttes nõuetekohaselt arvesse vajadust teha muudatusi, et teos või muu kaitstud objekt oleks alternatiivsel kujul ligipäätav.
3. Lõike 1 kohast erandit kohaldatakse üksnes teataval erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu kaitstud objekti tavapärase kasutusega ega kahjusta põhjendamatult õiguste omaja õiguspäraseid huve.
4. Käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud erandi suhtes kohaldatakse direktiivi 2001/29/EÜ artikli 6 lõike 4 esimest, kolmandat ja viiendat lõiku.
5. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 sätestatud erandeid ei saa välistada lepinguga.
6. Liikmesriigid võivad ette näha, et käesoleva direktiiviga lubatud kasutuste puhul nende territooriumil asuvate pädevate üksuste poolt võib kohaldada käesoleva direktiiviga sätestatud piirides hüvitamise korda.

*Artikkel 4***Ligipäätavas vormis koopiaid siseturul**

Liikmesriigid tagavad, et nende territooriumil asuvad pädevad üksused võivad teha artikli 3 lõike 1 punktis b osutatud toiminguid soodustatud isiku või mõnes teises liikmesriigis asuva pädeva üksuse huvides. Samuti tagavad liikmesriigid, et nende territooriumil asuvad soodustatud isikud või pädevad üksused võivad saada kõigis liikmesriikides asuvatelt pädevatelt üksustelt ligipäätavas vormis koopiaid või juurdepääsu sellistele koopiatele.

*Artikkel 5***Pädevate üksuste kohustused**

1. Liikmesriigid näevad ette, et nende territooriumil asuv pädev üksus, kes teeb artiklis 4 osutatud toiminguid, loob oma tavad ja järgib neid, tagamaks, et ta
 - a) levitab või suunab ligipäätavas vormis koopiaid või teeb need kättesaadavaks üksnes soodustatud isikutele või teistele pädevatele üksustele;
 - b) võtab asjakohased meetmed, et tõkestada ligipäätavas vormis koopiate loata reprodutseerimist, levitamist, üldsusele suunamist ja üldsusele kättesaadavaks tegemist;
 - c) tegutseb nõuetekohase hoolsusega ja säilitab andmeid teoste või muude kaitstud objektide ning nende ligipäätavas vormis koopiatega tehtud toimingute kohta ning
 - d) avaldab ja ajakohastab, asjakohasel juhul oma veebisaidil või muude veebipõhiste või veebiväliste kanalite kaudu teavet selle kohta, kuidas ta täidab punktides a–c kehtestatud kohustusi.

Liikmesriigid tagavad, et esimeses lõigus osutatud tavad luuakse ja neid järgitakse, austades täies mahus soodustatud isikute isikuandmete töötlemisel kohaldatavaid õigusnorme, millele osutatakse artiklis 7.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende territooriumil asuv pädev üksus, kes teeb artiklis 4 osutatud toiminguid, esitab soodustatud isikule, teisele pädevale üksusele või õiguste omajale taotluse korral ligipääsetaval viisil järgmise teabe:

- a) selliste teoste või muude kaitstud objektide loetelu, millest tal on olemas ligipääsetavas vormis koopiaid, täpsustades, mis kujul need ligipääsetavad on, ning
- b) nende pädevate üksuste nimed ja kontaktandmed, kellega ta on artikli 4 alusel vahetanud ligipääsetavas vormis koopiaid.

Artikkel 6

Läbipaistvus ja teabevahetus

1. Liikmesriigid soovivad nende territooriumil asuval ning käesoleva direktiivi artiklis 4 ja määruse (EL) 2017/1563 artiklites 3 ja 4 osutatud toiminguid tegevatel pädevatel üksustel teatada neile vabatahtlikult oma nimed ja kontaktandmed.

2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 põhjal saadud teabe komisjonile. Komisjon teeb selle teabe veebis asuvas teabekeskuses üldsusele kättesaadavaks ja ajakohastab seda.

Artikkel 7

Isikuandmete kaitse

Käesoleva direktiivi raames toimuva isikuandmete töötlemise puhul järgitakse direktiive 95/46/EÜ ja 2002/58/EÜ.

Artikkel 8

Direktiivi 2001/29/EÜ muutmine

Direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 3 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) puudega inimeste huvides kasutamine viisil, mis on otseselt seotud nende puudega ning on mitteäriilise eesmärgiga, ulatuses, mis on konkreetse puude puhul vajalik, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2017/1564 (*);

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1564, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (ELT L 242, 20.9.2017, lk 6).“

Artikkel 9

Aruandlus

Hiljemalt 11. oktoobriks 2020 esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande siseturul muude kui artikli 2 punktis 1 määratletud teoste või muude kaitstud objektide soodustatud isikutele ligipääsetavas vormis kättesaadavuse kohta ning teoste ja muude kaitstud objektide ligipääsetavuse kohta isikute jaoks, kellel on muu kui artikli 2 punktis 2 osutatud puue. Aruandes võetakse arvesse asjaomase tehnoloogia arengut ning esitatakse hinnang selle kohta, kas tuleks kaaluda käesoleva direktiivi kohaldamisala laiendamist, et parandada muud liiki teoste ja muudele kaitstud objektidele ligipääsetavust ning parandada ligipääsetavust muu, käesoleva direktiiviga hõlmamata puudega isikute jaoks.

*Artikkel 10***Läbivaatamine**

1. Hiljemalt 11. oktoobriks 2023 korraldab komisjon direktiivi hindamise ja esitab selle peamised järeldused Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele esitatavas aruandes, lisades vajaduse korral järeldustele ettepanekud käesoleva direktiivi muutmiseks. Hindamisaruandes tuleb muu hulgas hinnata, kuidas artikli 3 lõikes 6 osutatud, liikmesriikide poolt ette nähtud hüvitamise kord mõjutab ligipääsetavas vormis koopiate kättesaadavust soodustatud isikutele ja nende koopiate piiriülest vahetamist. Komisjoni aruandes võetakse arvesse asjaomaste kodanikuühiskonna osalejate ja valitsusväliste organisatsioonide, sealhulgas puudega inimeste esindusorganisatsioonide ja vanemaealiste inimeste esindusorganisatsioonide seisukohti.
2. Liikmesriigid esitavad komisjonile käesoleva artikli lõikes 1 osutatud aruande ja artiklis 9 osutatud aruande ettevalmistamiseks vajaliku teabe.
3. Liikmesriik, kellel on mõjuvad põhjused arvata, et käesoleva direktiivi rakendamine on oluliselt halvendanud ligipääsetavas vormis teoste või muude kaitstud objektide kaubanduslikku kättesaadavust soodustatud isikutele, võib juhtida sellele komisjoni tähelepanu, esitades kogu asjakohase tõendusmaterjali. Komisjon võtab nimetatud tõendusmaterjali arvesse lõikes 1 osutatud aruande koostamisel.

*Artikkel 11***Ülevõtmine**

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 11. oktoobriks 2018. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastu võetud põhiliste riigisiseste õigusnormide teksti.

*Artikkel 12***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

*Artikkel 13***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 13. september 2017

Euroopa Parlamendi nimel
president
A. TAJANI

Nõukogu nimel
eesistuja
M. MAASIKAS